

Boekenlijst ANBO Amsterdam & Stichting Senia voor LEESGROEPEN GESCHIEDENIS, seizoen 2011-2012

Het aantal pagina's dat genoemd wordt, is exclusief bronvermelding, geïnterviewde personen etc. Boeken die wat meer studie vergen/wat minder makkelijk lezen, hebben het symbool

- 1. Miranda Carter - *De ondergang van het oude Europa***
G11-01, Balans, 2010 / 584 p.
Drie neven, koning George V, de laatste keizer Wilhelm II en de laatste tsaar Nicolaas II, regeren de grootmachten Groot-Brittannië, Duitsland en Rusland in de jaren voor de Eerste Wereldoorlog. Op basis van de correspondentie tussen de neven en vele andere bronnen, vertelt Carter het tragikomische verhaal van een in zichzelf gekeerde elite die probeert de controle over Europa te behouden.
- 2. Fasseur - *Juliana & Bernhard. Het verhaal van een huwelijk. De jaren 1936 – 1958.***
Uitgeverij Balans 2008 | 428 p. | G10-01
Veel is er geschreven en gefantaseerd over het hier beschreven huwelijk en de daarin voorkomende crisis naar aanleiding van het optreden van de gebedsgenezers Greet Hofmans. Cees Fasseur kreeg als eerste en enige historicus tot nu toe toegang tot het Koninklijk Huisarchief en heeft daar royaal geput uit geput. Het heeft een levendig en vlot geschreven boek opgeleverd waarin de hoofdpersonen en hun entourage goed uit de verf komen. De crisis in het huwelijk door het optreden van de gebedsgenezers Greet Hofmans komt uitgebreid aan de orde. Annejet van der Zijl, Bernhard. *Een verborgen geschiedenis*, is een goede voorbereiding hierop.
- 3. Carolien Hanken - *Door een Hollandse winter. De predikant, de hofdame en de revolutie van 1795.***
Uitgeverij Augustus 2010 | 179 p. | G10-02
In twee verhalen geeft de schrijfster een beeld van de onrust en radeloosheid in het Betuwse stadje Zaltbommel. Zij gebruikt daarvoor het dagboek van een dominee en de correspondentie van de kleinzoon van de voormalige hofdame van Lodewijk XVI. De hofdame dacht in de Republiek veilig te zijn, maar bij de nadering van de Fransen moet zij opnieuw de vlucht slaan in de barre winter van 1795. Ze wordt gearresteerd en ter dood veroordeeld, maar door de hectiek van de tijden wordt het vonnis niet uitgevoerd.
- 4. Caroline Hanken – *Gekust door de koning. Over het leven van Koninklijke maîtresses.***
Meulenhoff 2002 | 215 p. | G10-03
Dit boek biedt een verrassend kijkje achter de slaapkamerdeuren van Lodewijk XIV en Lodewijk XV. Madame de Pompadour, Madame de Montespan en vele anderen zetelden in vorstelijke grandeur aan het Franse hof, terwijl de koningin een zedig en onopvallend bestaan in de schaduw leidde. Maîtresses hadden als geen ander toegang tot de koning en hun macht was daardoor groot. Wie een gunst van de koning verlangde kon niet om hen heen.
Een verrassend en informatief boek waarin de machtigen der aarde geen verstopperij hoefden te spelen. Prins Bernhard zou er jaloers op zijn geweest.
- 5. Inez Hollander - *Verstilde stemmen en verzwegen levens. Een Indische familiegeschiedenis.***
Uitgeverij Atlas 2009 | 262 p. | G10-04
Op persoonlijke en indringende wijze beschrijft Inez Hollander de lotgevallen van haar

familie op Oost-Java waar zij een rubber- en koffieplantage hadden. Zij wil hiermee een vergeten en verzwegen stuk van haar familiegeschiedenis boven water halen en aandacht vragen voor het leed van de Nederlandse kolonisten dat volgens haar nooit voldoende onderkend is. De lezer volgt de familie Francken tijdens de gouden jaren, de daarop volgende economische crisis en tenslotte de oorlogsjaren. Vooral het jappenkamp en de rampzalige dagen na de 'bevrijding' worden gedetailleerd beschreven. Met deze 'kleine' familiegeschiedenis brengt ze de 'grote' geschiedenis tot leven. Een boek om stil van te worden.

6. Antheun Janse – Een pion voor een dame, Jacoba van Beieren (1401-1436)

Uitgeverij Balans 2009 | 304 p. | G10-05 |

Er zijn weinig vrouwen uit de vaderlandse geschiedenis die zozeer tot de verbeelding hebben gesproken als Jacoba van Beieren, de laatste gravin van Holland en Zeeland voor de Bourgondiërs. Al bijna zes eeuwen lang is haar bewogen levensgeschiedenis verbeeld, bezongen en beschreven.

Vijf wetenschappelijke studies ten spijt is ze nog steeds een grote onbekende. De vorstin die viermaal is getrouwd, diverse oorlogen heeft gevoerd, tweemaal op spectaculaire wijze aan haar belagers is ontsnapt en uiteindelijk jong en tragisch aan haar einde is gekomen, laat zich niet zo gemakkelijk kennen.

7. Suzanna Jansen - Het pauperparadijs. Uitgeverij Balans, 2008 | 280 p. | G10-06

Op zoek naar de feiten stuit haar kleindochter, de auteur, op een verborgen stuk Nederlandse geschiedenis: haar voorouders blijken te zijn blootgesteld aan een uniek heropvoedingsexperiment in de Drentse nederzetting Veenhuizen.

In een betrokken, beeldende stijl volgt Suzanna Jansen vijf generaties van haar familie langs alle goedbedoelde pogingen om de onderklasse te verheffen. Van Veenhuizen, via het beschavingsoffensief van de gegoede dames, naar de moderne arbeiderswijken begin twintigste eeuw waar het volk het beschaafde wonen krijgt aangeleerd.

Gaanderweg tekent zich af hoe deze opvoedcampagnes ingrijpen op het leven van Roza Dingemans en haar voorouders. En hoe de erfenis ervan generaties lang doorwerkt.

8. Els Kloek – Vrouw des huizes Uitgeverij Balans | 256 p. | G10-07

Overall ter wereld zorgen vrouwen voor het huishouden, maar nergens is de huisvrouw zo'n begrip als in Nederland. De Hollandse huisvrouw heeft naam gemaakt met haar bazigheid, ondernemingszin, bewegingsvrijheid, huiselijkheid en vooral haar overdreven properheid. Van oudsher had zij geen tijd om dagenlang in de keuken te staan, maar besteedde wel veel aandacht aan het schoonhouden van huis en omgeving. Ze was niet belezen of erudiet, maar kon wel goed rekenen en organiseren. Historica Els Kloek laat zien hoe de rol van de huisvrouw zich in de Nederlandse geschiedenis steeds heeft gevoegd naar de omstandigheden van de tijd.

9. Koen Koch - Een kleine geschiedenis van de grote oorlog

G11-02, Ambo, 2010 / 320 p.

Vier jaar lang lieten Europese staten elkaar in het smalle niemandsland tussen de loopgraven letterlijk doodbloeden. Miljoenen soldaten sneuvelden. Was het uitbreken van deze oorlog onvermijdelijk? Niet alleen het militaire verloop komt aan de orde, Koen Koch gaat ook uitvoerig in op de politieke achtergronden en de sociale, culturele en literaire aspecten van de Grote Oorlog.

10. Edwin van Meerkerk - Willem V en Wilhelmina van Pruisen. De laatste stadhouders. Uitgeverij Atlas 2009 | 212 blz. | G10-08

In dit tamelijk compacte boek wordt voor het eerst een dubbelbiografie gepresenteerd van een echtpaar waarvan de man gewoonlijk is voorgesteld als een goedmoedige en besluiteloze sul die volledig werd gedomineerd door zijn bazige vrouw. Met name het beeld van Willem V als laatste stadhouder van de Republiek der Zeven Verenigde

Nederlanden wordt in dit boek enigszins gecorrigeerd : hij was ook zeer belezen man met veel gevoel voor humor en iemand die de spelregels van het politieke spel tot in de finesses beheerste. Dat Wilhelmina echter het politieke spel beter speelde wordt in dit boek ook duidelijk.

11. Fik Meijer – Gladiatoren. Volksvermaak in het Colosseum.

Athenaeum – Polak & Van Gennep 2003 | 223 p. | G10-09

Wie *Gladiator* of *Spartacus* heeft gezien, weet dat de wereld van de Oudheid hard en wreed kon zijn. Dat beeld wordt in dit boek bevestigd. Gruwelijke gevechten van mens tegen dier, dier tegen dier en zwaardvechters tegen elkaar passeren de revue. Ademloos maken we een dagje Colosseum mee waarin bij wijze van pauzenummer weggelopen slaven, christenen en andere 'misdadigers' werden verscheurd, in stukken gehakt of anderszins vermoord. Ter wille van dit vermaak werden in sommige delen van Afrika sommige diersoorten geheel uitgeroeid. Boeiend en onderhoudend boek over een stukje geschiedenis dat ver weg lijkt maar misschien wel akelig dichtbij is

12. Luc Panhuysen - Een Nederlander in de wildernis

G11-03, Nieuw Amsterdam, 2010 / 160 p.

Robert Jacob Gordon is vrijwel vergeten in Nederland. Maar in de achttiende eeuw was deze Nederlander met Schotse wortels een bekendheid. Hij maakte lange reizen door het nog ongerepte Zuidelijk Afrika en liet ons een fabuleuze verzameling journaals, kaarten, tekeningen en schilderijen na. Luc Panhuysen beschrijft in dit boek de persoon Gordon en zijn ontdekkingsreizen, aan de hand van origineel bronmateriaal.

13. Luc Panhuysen - Rampjaar 1672. Hoe de Republiek aan de ondergang ontsnapte
Uitgeverij Atlas 2009 | 451 p. | G10-011

Het Rampjaar is bij veel mensen een begrip uit de lagere schooltijd, - maar waarom ook al weer? Dit boek verschaft opheldering door gebruik te maken van de correspondentie van een aristocratische familie uit de prinsgezinde kringen rond de latere stadhouder Willem III, die in 1688 ook nog eens koning van Engeland werd. Dit boek laat zien welke ontwrichting de oorlog teweeg bracht in een welvarend gezin, dat soms wekenlang moest wachten op een brief of ander levensteken van partner of zoon. Hoe deze oorlog en de daarbij toegepaste tactieken, zoals inundaties (Hollandse waterlinie) het leven van gewone boeren en burgers ontregelde, laat zich raden.

14. Jonathan Phillips - In naam van God. Een nieuwe geschiedenis van de kruistochten. *Nieuw Amsterdam – Lannoo 2009 | 388 p. | G10-12 | *

Sinds Bush opriep tot een 'kruistocht' tegen terrorisme is het begrip kruistocht weer actueel geworden. Vanuit die inspiratie voert de schrijver ons terug naar de echte en dus middeleeuwse kruistochten die vele gedaanten konden hebben. Heilige oorlogen tegen de veroveraars van Jeruzalem, tegen ketteren, heidenen en andere dissidenten worden uitvoerig en beeldend beschreven. Voor de lezer is het een soms wat overweldigende schat aan informatie. Iemand als Godfried van Bouillon mag bekend worden verondersteld, maar van koningin Melisende van Jeruzalem zullen maar weinig lezers gehoord hebben. Een rijk boek dat de lijn doortrekt tot Bush en Bin Laden.

15. David van Reybrouck – Congo. *G11-04, De Bezige Bij, 2010 / 640 p.*

In *Congo* beschrijft Van Reybrouck de historische ontwikkeling van dit immense land, onder andere aan de hand van vele interviews met Congolezen die hij maakte tijdens zijn tien reizen door het land. Het is een zeer bewogen geschiedenis: koloniale overheersing, politiek geweld, staatkundige chaos, dictatuur, oorlogen, corruptie, armoede en ziekten.

16. Frank Westerman - De graanrepubliek. *G11-06, Olympus, 2010 / 288 p.*

Beschrijving van honderd jaar geschiedenis van het Groninger boerenland, vanaf de opstand van 1892, toen de knechts de kapitale boerderijen omsingelden, tot aan de

gevolgen van het landbouwbeleid van Europa. Daarbij komt ook het leven met de Groningse wortels van Sicco Mansholt aan de orde, met de executieverkoop van de hoeve Torum in 1922 en het verzet in de oorlog in de Wieringermeer.

17. Jolande Withuis - *Weest manlijk, zijt sterk. Pim Boellaard (1903-2001). Het leven van een verzetsheld.* 5^e druk Amsterdam 2009 | 353 p. | G10-13

Het boek beschrijft het leven van een bekende verzetsheld die in gevangenschap uitgroeide tot vertrouwensman van medegevangenen in het Nacht & Nebel-kamp Natzweiler in de Elzas, en later in Dachau, waarvandaan hij door bemiddeling van Prins Bernhard de repatriëring van alle gevangenen regelde. Hij wist de verschillende groepen gevangenen zoals communisten en rechtsautoritaire nationalist, bij elkaar te houden. Na de oorlog bleef hij opkomen voor het wel en wee van zijn voormalige kampvrienden. Hij bleef onder alle omstandigheden trouw aan zijn verzetsvrienden, ook al reden zij soms scheve schaatsen, zoals Prins Bernhard.

18. Auke van der Woud - *Koninkrijk vol sloppen. Holbewoners van de 19de eeuw* G11-07, Prometheus, 2010 / 440 p.

Een koninkrijk vol sloppen gaat over het begin van de stedengroei in Nederland. Het stille land had in 1850 drie miljoen inwoners, en vijftig jaar was het een drukke moderne wereld geworden, zeker in de grote steden. Maar rond 1900 wemelde het daar ook van overbevolkte krotten en mensenpakhuizen. Schoon water, deugdelijk voedsel, frisse lucht en modern sanitair waren in de achterbuurten zeer zeldzaam.

19. Auke van der Woud - *Een nieuwe wereld. Het ontstaan van het moderne Nederland* 8^e druk, Amsterdam 2010 | 409 p. | G10-14

In dit boek, dat in 2007 werd uitgeroepen tot beste geschiedenis boek van het jaar, geeft Auke van der Woud een geheel nieuw beeld over het ontstaan van het moderne Nederland, vanaf ongeveer het midden van de 19^e eeuw. Hij geeft een uitvoerige beschrijving van alle vernieuwingen op economisch gebied en op vele terreinen, zoals communicatie (telegraaf en telefoon) en transport (wegenaanleg en kanalisaties, aanleg van spoorlijnen), met alle gevolgen van dien, zoals de noodzaak van verkeersregels en een uniforme tijdsaanduiding van Groningen tot Maastricht en het nut van een brievenbus in de voordeur.

20. Annejet van der Zijl - *Bernhard. Een verborgen geschiedenis* Amsterdam/Antwerpen 2010 | 394 p. | G10-15

In dit boek worden de jonge jaren van de latere Prins Bernhard aan een kritisch onderzoek onderworpen. Veel van wat door Bernhard en zijn vroege biografen altijd is gemeld, blijkt bij nader inzien veel fraaier te zijn voorgesteld dan in werkelijkheid het geval was. Het boek geeft een goede beschrijving van zijn jeugd- en studiejaren en vooral ook van het milieu waarin de jonge graaf, later prins, verkeerde in de dagen van de Weimarrepubliek en het opkomende nationaalsocialisme. Ruime aandacht is er ook voor de aanloop naar zijn huwelijk met Juliana. Een nuttige aanvulling op Fasseur, *Juliana & Bernhard*.

21. Annejet van der Zijl - *Sonny Boy.* Amsterdam 2004 | 272 p. | G10-16

Een historisch werk dat leest als een roman. Dat is zo langzamerhand de specialiteit van Annejet van der Zijl geworden. In dit boek reconstrueert zij aan de hand van brieven en andere bronnen het verhaal van een Nederlandse vrouw, Rika van der Lans en een Surinaamse man, Waldemar Nods. Geheel tegen de normen van hun tijd – eind jaren 20 – kregen zij een relatie hoewel Rika 18 jaar ouder was dan Waldemar. In 1929 werd hun zoon, Sonny Boy, geboren. Wij volgen het leven van Rika en Waldemar tot de oorlog die zij niet zouden overleven. Voor hun zoon die na de oorlog alleen achterbleef, is dit boek geschreven.